

Bedensel Engelli Bireylerin Oturarak Voleybola İlişkin Görüşleri*

Samet ÇELİK¹, Aydın KARAÇAM², Bekir Erhan ORHAN³

¹İstanbul Aydın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi. <https://orcid.org/0009-0009-6172-5375>

²İstanbul Aydın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi. <https://orcid.org/0000-0001-6509-427X>

³İstanbul Aydın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi. <https://orcid.org/0000-0002-3149-6630>

To cite this article/ Atf için:

Çelik, S., Karaçam, A., ve Orhan, B. E., (2023). Bedensel engelli bireylerin oturarak voleybola ilişkin görüşleri. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 103-113.

Özet

Dünya nüfusunun özel gereksinimli bireylerin büyük kısmını bedensel engelli bireylerden oluşmaktadır. Bu açıdan bedensel engelli bireylerin sosyal hayata adaptasyonu, paylaşma, dayanışma ve iletişim becerilerinin yanında fiziksel özelliklerinin de gelişmesini sağlamak oldukça önemlidir. Bu çalışmada bedensel engelliler için uyarlanmış bir spor branşı olan oturarak voleybolu engelli bireyler ile tanıştırmak onları bu spora teşvik etmek ve spora olan bakış açılarını genişletmek, engelli bireylerin spor ile hayata aktif bir şekilde katılmasını sağlamak, sosyal yaşantılarına katkıda bulunmak, kendi becerilerine ve yeteneklerine olan inancını arttırarak, özgüvenlerine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında araştırma modeli olarak, zayıf deneysel yaklaşım kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilen engelli bireyler amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Oluşturulan deney grubunda veriler son test görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmaya İstanbul ili Bağcılar ilçesi 12 ve 50 yaş aralığında 20 bedensel engelli birey katılmıştır. Uygulama süreci 6 hafta sürmüştür, katılımcılar her hafta, haftada 1 gün olacak şekilde oturarak voleybol eğitimine katılmışlardır. 6 haftalık oturarak voleybol eğitimi sonrası katılımcıların oturarak voleybolun kendileri üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla görüşleri alınmıştır. Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde edilen nitel veriler betimsel analiz yapılarak değerlendirilmiştir. Çalışmada sonucunda oturarak voleybolun bedensel engelli bireylerde fiziksel, sosyal, duygusal anlamda katkıda sağlanmasına ek olarak yaşam kalitelerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Paralimpik, Fiziksel Engel, Özel Gereksinimli Bireyler

Opinions of Individuals with Physical Disabilities Regarding Sitting Volleyball

Abstract

A large part of the world population of individuals with special needs consists of individuals with physical disabilities. In this respect, it is very important to ensure the adaptation of physically disabled individuals to social life, the development of their physical characteristics as well as their sharing, solidarity and communication skills. In this study, sitting volleyball, which is a sports branch adapted for the physically disabled, is introduced to disabled individuals to encourage them to this sport and to expand their perspectives on sports, to enable disabled individuals to participate actively in life with sports, to contribute to their social lives, to increase their belief in their own skills and abilities. It is aimed to contribute to their self-confidence by increasing their self-confidence. The weak experimental approach was used as the research model within the scope of the study. Disabled individuals included in the study were determined by purposive sampling method. In the experimental group formed, the data were collected with the post-test interview form. Twenty physically disabled individuals between the ages of 12 and 50 in Istanbul province Bağcılar district participated in the research. The implementation process lasted for 6 weeks, and the participants participated in the volleyball training by sitting, 1 day a week, every week. After the 6-week sitting volleyball training, the opinions of the participants on the effects of sitting volleyball on themselves were taken with a semi-structured interview form. Qualitative data obtained with semi-structured interview forms within the scope of the research were evaluated by descriptive analysis. As a result of the study, it was concluded that sitting volleyball increased the quality of life in addition to contributing physically, socially, and emotionally to individuals with physical disabilities.

Keywords: Paralympic, Physical Disability, Individuals with Special Needs

*Bu çalışma; Samet ÇELİK tarafından yürütülen “Bedensel Engellilerde Oturarak Voleybol Oyununun Yaygınlaştırılması” isimli Tübitak 2209-A projesinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Dünya popülasyonunun %15,6'sı engelli bireylerden oluşmaktadır ve en büyük azınlık grup olarak belirtilmiştir (Dünya Sağlık Örgütü, 2020). Dünya Sağlık Örgütü engellilik halini, kısıtlanmış hareketler, işlev bozukluğu ve katılımların sınırlı olması şekline kapsayıcı bir terim olarak ifade etmiştir (Wiemeyer vd., 2015). Türkiye'de özel eğitim gerektiren bireyler ile ilgili sayısal bilgiler: Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı iş birliği ile 2002 yılında gerçekleşen "Türkiye Özürlüler Araştırması" sonuçlarına göre, ülkemizde engelli nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %12.29'dur. İşgücüne katılım ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ile zihinsel engelli nüfusta %21,71 iken süregen hastalığı olanlarda %22,87'dir (Özer, 2013). Engelli bireyler için oluşturulan Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmesinde 3/12/2008 tarihli ve 5825 sayılı Kanunla onaylanan Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmesi'nin 24. Maddesi gereği "İnsan potansiyelinin, onur ve değer duygusunun tamamen gelişimi ve insan haklarına, temel özgürlüklere ve insan çeşitliliğine saygı duyulmasının güçlendirilmesi Engellilerin; kişiliklerinin, yeteneklerinin, yaratıcılıklarının, zihinsel ve fiziksel becerilerinin potansiyellerinin en üst seviyede gelişiminin sağlanması; Engellilerin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Ayrıca aynı kanunun 30. Maddesi gereği, Engellilerin hayatlarını idame ettirebilme ve sosyal yaşama katılmalarında etkili olan önemli hususlardan birisi egzersiz ve spordur (Groff, Lundberg ve Zabriskie, 2009).

Kas-iskelet-sinir sistemini ilgilendiren hastalık veya yaralanmaların yol açtığı kayıplara bağlı olarak bedensel yeteneklerini çeşitli derecede kaybeden, toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan, korunma, bakım, rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylere bedensel engelli denilmektedir (Ergun, 2008). Vücut yapı ve fonksiyonlarındaki bozukluk sonucu oluşan fonksiyonel limitasyonlar, çevrenin yetersizliği ve kişinin engel nedeniyle yaşadığı psikoemosyonel problemlerin etkileşimi kişinin sosyal katılımını kısıtlar (Murphy, Carbone 2008). Birçok engelli birey fırsat eşitsizliği, düşük performans beklentisi ve sosyal ayrımcılık gibi nedenler yüzünden fiziksel aktivitelere katılımda hala sorunlar yaşamaktadır (Ergun, 2008). Engelli bireyin eğitimi ve rehabilitasyonunda engeli olmayanların beklenti ve tutumları çok önemlidir. Eğitim ve rehberlik hizmetlerinin verildiği kurumlarda bedensel engelli bireylere (BEB) yönelik tutumlar olumsuz olduğunda, buralarda onlara yönelik yardım çabaları yetersiz kalabilmekte, motivasyonlarını negatif olarak etkileyecektir. Aynı zamanda engelli bireye yönelik olumsuz tutumlar, engelli bireyin eğitiminde ve rehabilitasyonunda engeli ile başa çıkmasını zorlaştırabilmektedir (Bender, Vail ve Scott, 1995; Buell, Hallam, Gamel-McCormick ve Özyürek, 1995). Ayrıca yetersizliği olan bireylerde eğitim bireysel olduğu için kişinin bulunduğu noktadan ileriye gidebilmesi ona belirlenecek kısa ve uzun süreli amaçlara olmaktadır ve spor bunun için güzel bir araçtır.

Beden eğitimi ve spor etkinlikleri engelli bireylerin gerek engelleri dolayısıyla içinde buldukları ruh hali ve gerektiğinde toplumun kendilerine karşı olan tavırlarının doğal sonucu olarak ortaya çıkan saldırganlık, öfke ve kıskançlık gibi duygularını kontrol altında tutmalarına yardımcı olmaktadır (Kınalı, 2003). Fiziksel etkinlikler engelli bireylerin kendilerini kanıtlayabilecekleri ve engelliklerini kısmen de olsa untabilecekleri bu durumu en aza indirgeyebilen bir araçtır. Sporun olumlu etkisi, toplumda yer alan engelli

bireyleri de kapsamakta, fiziksel ve zihinsel gelişimleri ile onların toplum içinde daha iyi, kaliteli ilişkiler kurabilmesini sağlamaktadır (Savucu vd., 2006). Oyun, spor ve yarışma tarzında yapılan aktiviteler engelli rehabilitasyonunda ve toplumla iletişime geçmede en kolay yoldur (Ergun, 2008). Sportif etkinliklere katılım, engelli kişiye fiziksel aktivitelere katılım imkânının yanı sıra kişilik gelişimi ve özgüven duygusunun oluşması yoluyla toplumsal yaşama uyum sağlaması yönünde büyük kolaylık sunmaktadır. Birçok engelli bireyin büyümesinin duraklaması, yetersiz fiziksel aktivitelere katılmasına bağlanabilmektedir (Bruininks, 1974). Fiziksel aktivitelerin rehabilite ve tedavi edici etkisi, engelli bireylerde fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Kabasakal, 2007). Bu bağlamda engelli bireylerin kendilerine özgü olarak uyarlanmış spor branşlarına katılmaları önemlidir.

Oturarak voleybol bedensel engelli bireylerin katılımına uygun olarak uyarlanmış ve paralimpik oyunlarında da yer alan branştır. Oturarak voleybol sürekli hareket, iletişim ve canlılığı gerektiren bir takım sporudur. 6 şar oyuncudan oluşan iki takım, ortalarından bir file ile ayrılırlar ve topu diğer tarafın alanında yere vurup, puan elde etmeye çalışırlar. Oturarak Voleybol sporunun, birkaç modifikasyon dışında ayakta oynanan versiyonu ile birçok benzerliği bulunur. Ayakta oynanan versiyonunda takımlar yüksek bir file ile ayrılırken, Oturarak Voleybol daha kısa bir file ile oynanır. Oturarak Voleybol sporundaki saha ölçüleri de daha azdır. İki versiyon arasındaki asıl fark, Oturarak Voleybol sporunun isminde de işaret edildiği üzere, bu sporun oturur pozisyonda oynanmasıdır. Her zaman oyuncunun kalça bölgesi zeminle temas halinde olmalıdır ve servise blok ile ataklar da yapılabilir (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi [TMPK] 2021). Oturarak voleybol, bedensel engelli kişiler için voleybol oyunundan uyarlanmış olan bir takım oyunudur. Hem voleybol hem de oturarak voleybolun amacı birbirine benzerlik göstermektedir (Kalbli, 2007). Oturarak voleybol, oyuncuların otururken zeminle temasını kesmeden ileri, geri, sağa ve sola doğru hareket etmesi olarak da adlandırılan, amputeler için oldukça uygun olan bir oyun olan, toplumsal bir fayda sağlarken aynı zamanda fiziksel açıdan da fayda sağlayan bir aktivitedir (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi [TMPK] 2021). Oyun taktik, teknik ve zihinsel ustalık düzeyi gibi öğeleri içermektedir. Oturarak voleybol engelli olanlara başarı için fırsat sunan ve engelliliğin vermiş olduğu engelleri kırarak başkaları ile sosyalleşme imkânı, neşe ve mutluluk duygusu kazandırmakta olan bir kavramdır (Işık Afacan, M. (2022). Oturarak Voleybol Türkiye Şampiyonası'na katılan bedensel engelli sporcuların grup oluşturması ve sporla ilgili yapılan diğer problem çözme ve karar verme araştırmalarından farklı olmasıdır (Veysel ve Birol, 2017). Ayrıca engellilerin spora çok daha fazla ihtiyacı olduğu da bir gerçektir. Çünkü spor, engellilerin fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak toplumla iletişime geçmesinin, sosyalleşmelerinin en kolay yoludur (Akdenk vd. 1997). Bu bağlamda engelli bireylerin oturarak voleybola ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında araştırma modeli olarak, zayıf deneysel yaklaşım kullanılacaktır. Oluşturulan deney grubundan veriler son test görüşme formu ile toplanacaktır. Katılımcıların demografik bilgileri ve oturarak voleybol oyununun kendileri üzerindeki etkilerine ilişkin

görüşleri açık uçlu sorular yoluyla bireylerin deneyimlerini, bilgilerini, tutumlarını ve duygularını belirlemede kullanılan nitel veri toplama araçlarından biri olan nitel görüşme yoluyla toplanmıştır (Patton, 2014). Tüm görüşmeler için ses kaydı alınmış ve katılımcıların kendisini rahat hissetmesi için her türlü çaba gösterilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma kapsamında araştırmaya dahil edilecek engelli bireyler amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş, araştırmaya Bolu ilinde yaşayan 12 ve 50 yaş aralığında 13 bedensel engelli birey katılmıştır. Uygulama öncesi tüm katılımcılar sağlık kontrolünden geçirilerek oturarak voleybol oyununa katılımlarında sakınca olmayanlar çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya katılacak olan engelli bireylere çalışmaya başlamadan önce çalışmanın içeriği, önemi, amacı, uygulaması ve olası riskler hakkında ayrıntılı bilgi verilerek onay formu alınmıştır. Araştırmada katılımcıların isimleri belirtilmeyip kodlanarak araştırmacılar tarafından gizli tutulmuştur. Katılımcıların görüşlerinden alıntılar yapılırken beden eğitimi ve spor öğretmeni olduğunu ifade eden “K1, K2, K3” şeklinde bir kodlama sistemi tercih edilmiştir. Katılımcılara yönelik özelliklere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Çalışma Grubu Özellikleri

12-50 yaş arasındaki katılım gösteren bireylerin; kas gücünün etkilenmesi, atetoz, eklem hareket açıklığının etkilenmesi, hipertoni, uzuv noksanlığı, ataksia, bacak uzunluğunda farklılık sağlık problemleri bulunmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların kişisel özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler

	Yaş	Cinsiyet
K1	34	Kadın
K2	29	Erkek
K3	34	Erkek
K4	35	Erkek
K5	27	Erkek
K6	35	Erkek
K7	32	Erkek
K8	27	Kadın
K9	24	Kadın
K10	18	Erkek
K11	25	Kadın
K12	26	Erkek
K13	24	Kadın

Veri Toplama Araçları

Çalışmaya katılan bireylerin oturarak voleybol ilişkin görüş ve önerilerini derinlemesine incelemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak konu ile ilgili literatür taraması sonucunda araştırma kapsamında yer alabilecek soru havuzu oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında oluşturulan soru havuzundan, nitel araştırmada yeralabilecek soru sayısı göz önünde bulundurularak “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” soruları oluşturulmuştur. Görüşme formunda yer alan sorular araştırmacıların yanı sıra alanda araştırmaları olan 2 uzman akademisyenin görüşüne sunulmuş ve gerekli olan düzeltmeler yapıldıktan sonra sorulara son şekli verilmiş ve 3 pilot

görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu pilot görüşmelerde soruların anlaşılabilirliğine dikkat edilmiş ve ardından düzeltmeler yapılarak, uzmanlardan alınan dönütler ve yapılan pilot uygulama ile soru formu yeniden düzenlenerek son hali verilmiştir.

Araştırmaya katılan bireylere oturarak voleybol oyunu hakkında bilgilendirme toplantısı yapıldıktan sonra uygulama aşamasına geçilmiştir. Uygulama süreci 6 hafta sürmüştür ve katılımcılar her hafta, haftada 1 gün olacak şekilde oturarak voleybol eğitimine katılmıştır. 6 haftalık oturarak voleybol eğitiminden sonra katılımcıların oturarak voleybol oyununun kendileri üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile alınmıştır.

Araştırmada katılımcılarla yapılan görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiş ve yapılandırılmış görüşmeler yaklaşık 45 dakika sürmüştür. Görüşme öncesinde katılımcılara, araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve izni ile görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine “Bilgilendirilmiş Gönüllü Formu” ve “Kişisel Bilgi Formu” doldurmaları istenmiştir.

Katılımcıların sorulan örnek sorular aşağıda belirtilmiştir.

- Daha önceden oturarak voleybolu duymuş muydunuz? Duyduysanız kimlerden ve ne şekilde duydunuz?
- Oturarak Voleybol sporunu devam ettirmek ister misiniz? Oturarak Voleybol sporunu profesyonel olarak yapmak ister misiniz?
- Oturarak voleybol oyunu uygulamasının sosyal, fiziksel ve duygusal anlamda size bir katkısı oldu mu?
- Oturarak Voleybol sporu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, yapılan görüşmelerin ses kayıtlarında hiçbir değişiklik yapılmadan düz metne çevrilmiş ve içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması amacıyla araştırma ortamında uzun süre geçirme, veriler ve analizlerin araştırılan kişilerin kontrolüne sunulması, yorumların uzman kişilerce teyit edilmesi, verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi, araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığının açıklaması vb. gibi durumlara dikkat edilmesi önerilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği yukarıda belirtilen ölçütler doğrultusunda desenlenmiş ve veri analizi sonucunda ulaşılan temalardan elde edilen alt temaları temsil edip etmediğini tespit etmek amacıyla nitel araştırmalar konusunda uzman üç akademisyen tarafından veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Temaların temsil ettiği alt temalar bu doğrultuda belirlenmiştir. Verilerin güvenilirliği sağlamak amacıyla (Görüş birliği/ (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100) formülü kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Veriler için hesaplanan uzmanlar arası görüş birliği 96 % olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Daha önceden oturarak voleybolu duymuş muydunuz? Duyduysanız kimlerden ve ne şekilde duydunuz?

Tablo 2. Katılımcıların oturarak voleybol hakkında bilgi edinmeleri

Katılımcı Sayısı	Antrenörün Bilgilendirmesi	İnternette Aracılığıyla Duymuş	Arkadaş Çevresinin Önermesi
13	4	6	3

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların %30,77'si antrenör bilgilendirilmesi, %46,15'i internet aracılığıyla ve %23,08'i arkadaş çevresinin önermesiyle bu branşı duymuştur.

Oturarak voleybol sporunu devam ettirmek ister misiniz? Oturarak voleybol sporunu profesyonel olarak yapmak ister misiniz?

Tablo 3. Katılımcıların oturarak voleybol devam etmeleri hakkındaki görüşleri

K1	“Evet: Çünkü yapmamam için bir neden yok, engelli olmadan önce çok fazla sosyal aktiviteler içerisinde bulunmuştum. Devam etmek istiyorum.”
K2	“Evet: Hayatımda spor sayesinde başarılar elde edebileceğimi düşünüyorum, başka bir ülkeden geldim (Afganistan) buradaki spora olan yatkınlığı görünce devam etmek istedim ve sağlıklı kalabileceğimi düşünüyorum.”
K3	“Evet: Tabii devam etmek isterim güzel bir spor.”
K4	“Evet: Devam ettirmek isterim sporcu, antrenör, yönetici engelli arkadaşlarımıza yardımcı olmak isterim.”
K5	“Evet: Maddi bakımdan da yardımcı olacağı için sporla beraber olmak isterim.”
K6	“Hayır: Engel tipimden dolayı günlük yaşantımda tek kolumun üzerinde hayatımı sürdürdüğüm için sorun yaşamaktan korkuyorum.”
K7	“Evet: Sosyal ortam olarak devam ettirmek isterim.”
K8	“Evet: Beni anlayan insanlarla beraber olmak güzel ve para kazanmak güzel.”
K9	“Evet: Profesyonel olmak bir işte iyi olduğunu gösterir ve bu durum bana huzur verir.”
K10	“Evet: Bu sporla mutlu oluyorum hem de para kazanmış olmak gayet güzel olurdu.”
K11	“Evet: Ortamımız güzel devam etmek tabii ki isterim.”
K12	“Evet: İnsanların bize olan bakışlarını anlayabiliyoruz bize acıyorlarmış gibi bakmaları kötü hissettiriyor ancak bu durum bizim bazı şeyleri başarabilme imkanını sunuyor.”
K13	“Biz başka işlerde çalıştığımız için buraya bazen zaman ayırmak zor oluyor, eğer para kazanacak tabii ki isterim.”

Tablo 4. Katılımcıların oturarak voleybol devam etmeleri hakkındaki görüşlerine yönelik sayısal dağılım

Katılımcı Sayısı	Evet	Hayır
13	12	1

Tablo 3 ve Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların tamamına yakının oturarak voleybola devam etmek istediği, sadece 1'nin devam etmek istemediği görülmektedir. Bakıldığında önemli noktanın maddi durumun ön planda olduğunu görmekteyiz. Sosyoekonomik durumun kişilerin kişisel problemlerinin önüne geçtiğini, kendilerinin iyi hissettiği bir alanı bırakarak, para kazanmak için spordan kendilerini soyutlamak durumunda kaldıkları görülmektedir.

Oturarak voleybol oyunu uygulamasının size bir katkısı oldu mu?

Tablo 5. Katılımcıların oturarak voleybol kendilerine sağladığı katkıları hakkındaki görüşleri

K1	“Duygusal olarak inişli çıkışlı olmak beni mutlu ediyor, spor yapıyorum, sağlıklı yaşıyorum, engelleri aştığımı söylüyorum etrafıma ve yeni insanlar tanıyorum yeni hikayeler duyuyorum.”
K2	“Sosyal olarak farklı insanlarla farklı çevre ile tanıştım. Başka ülkeden gelmemden dolayı ve engelli olduğumdan dolayı içime kapanıktım fakat bunu aşmaya başladım.”
K3	“Çok güzel ortam var bir sürü farklı ortamdaki arkadaşım oldu.”
K4	“Çok farklı heyecanlar oluyor farklı duygular yaşıyorum. Farklı insanlar tanıdım.”
K5	“Fiziksel zihinsel sosyal bana çok şey kattı, engelli olduktan sonra 5 yıl kadar kimseyle konuşmak istememiştim ancak spor sayesinde bunları aştım kendime güveniyorum kendimi geliştirmeye çalışıyorum.”
K6	“Benim gibi olan arkadaşları tanımak ve psikolojik durumlarını görmek iyi oldu. Fiziksel engelliler bakımından daha fazla sosyalleşme durumu yaratıyor.”
K7	“Arkadaş ortamı oldu, iletişim kuruluyor birlikte bir şeyler yapıyoruz.”
K8	“Bana birçok katkısı oldu benimle aynı durumda olan insanlarla aynı ortamda olmak bana psikolojik olarak iyi hissiyat verdi.”
K9	“Psikolojik fiziksel sosyal açıdan birçok katkısı oldu. İnsanlarla tanışmak onları tanımak hem sosyal psikolojik olarak katısı oldu.”
K10	“Fiziksel olarak spor yapmak bize birçok şey katıyor ağrılarımız azalıyor sosyal olarak da arkadaş katması da çok güzel.”
K11	“Farklı insanları tanımak onlarla konuşmak iyi geliyor hayat yeterince zorken bizi anlayan insanlarla konuşmak iyi geliyor.”
K12	“İnsanların birbirini anlamaları çok önemli ve biz bunu burada başarabildik derterimiz ortak ve bu bizi daha yakın yapıyor. Psikolojik olarak iyi hissetmek ve aynı zamanda spor sayesinde vücudumuzun da sağlıklı olması gayet iyi.”
K13	“Sağlıklı ve mutlu olmak çok önemli hayatta ve biz bunu burada sağlıyoruz bu durum bizi devam etmemizi sağlıyor.”

Tablo 6. Katılımcıların oturarak voleybol kendilerine sağladığı katkıları hakkındaki görüşlerin dağılımı

Katılımcılar	Sosyal	Fiziksel	Duygusal
K1	“Söylüyorum etrafıma ve yeni insanlar tanıyorum yeni hikayeler duyuyorum.”	“Spor yapıyorum, sağlıklı yaşıyorum.”	“Duygusal olarak inişli çıkışlı olmak beni mutlu ediyor.”
K2	“Sosyal olarak farklı insanlarla farklı çevre ile tanıştım.”		
K3	“Çok güzel ortam var bir sürü farklı ortamdaki arkadaşım oldu.”		
K4	“Farklı insanlar tanıdım.”		Çok farklı heyecanlar oluyor farklı duygular yaşıyorum.”
K5	“Engelli olduktan sonra 5 yıl kadar kimseyle konuşmak istememiştim ancak spor sayesinde bunları aştım kendime güveniyorum kendimi geliştirmeye çalışıyorum.”	“Fiziksel zihinsel sosyal bana çok şey kattı.”	
K6	“Fiziksel engelliler bakımından daha fazla sosyalleşme durumu yaratıyor.”		“Benim gibi olan arkadaşları tanımak ve psikolojik durumlarını görmek iyi oldu.”
K7	“Arkadaş ortamı oldu, iletişim kuruluyor birlikte bir şeyler yapıyoruz.”		
K8			“Bana birçok katkısı oldu benimle aynı durumda olan insanlarla aynı ortamda olmak bana psikolojik olarak iyi hissiyat verdi.”
K9	“İnsanlarla tanışmak onları tanımak hem sosyal psikolojik olarak katısı oldu.”	“Psikolojik fiziksel sosyal açıdan birçok	

		katkısı oldu.”	
K10	“Sosyal olarak da arkadaş katması güzel oldu.”	Fiziksel olarak spor yapmak bize birçok şey katıyor ağrılarımız azalıyor.”	
K11	“Farklı insanları tanımak onlarla konuşmak iyi geliyor hayat yeterince zorken bizi anlayan insanlarla konuşmak iyi geliyor.”		“Farklı insanları tanımak onlarla konuşmak iyi geliyor hayat yeterince zorken bizi anlayan insanlarla konuşmak iyi geliyor.”
K12	“İnsanların birbirini anlamaları çok önemli ve biz bunu burada başarabildik dertlerimiz ortak ve bu bizi daha yakın yapıyor.”	“Spor sayesinde vücudumuzun da sağlıklı olması gayet iyi.”	“İnsanların birbirini anlamaları çok önemli ve biz bunu burada başarabildik dertlerimiz ortak ve bu bizi daha yakın yapıyor.”
K13		“Sağlıklı ve mutlu olmak çok önemli hayatta ve biz bunu burada sağlıyoruz bu durum bizi devam etmemizi sağlıyor.”	“Sağlıklı ve mutlu olmak çok önemli hayatta ve biz bunu burada sağlıyoruz bu durum bizi devam etmemizi sağlıyor.”

Tablo 5 ve Tablo 6 oturarak voleybolun katılımcılara sağladığı faydaları hakkındaki görüşleri verilmiştir.

Oturarak voleybol sporu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Tablo 7. Katılımcıların oturarak voleybol hakkındaki görüşleri

K1	“Bu sporla yeni tanışmama rağmen sporun ne kadar güzel bir şey olduğunu öğrendim. Yeni anılar yeni yaşanmışlıklar kattı.”
K2	“Kendim engelli olduğum için kendimi kanıtlamama olanak sağlıyor. Bu ülkeye geldiğimde insanlarla tanışmama yardımcı oldu bunu oturarak voleybola borçluyum.”
K3	“Bu spor bize yeni bir bakış açısı kazandırdı sporun güzelliklerini gördük sosyal fiziksel sosyal açıdan ve bu beni mutlu etti.”
K4	“Oturarak voleybol biraz daha güçlendirilmesi lazım sosyal medyada veya ana akım medyada ampute futbol takımı nasıl yardımcı oluyorsa bu branşta engelliler için var daha çok göz önünde olması lazım.”
K5	“Oturarak voleybolun tarihsel sürecinden sonra bu raddeye gelmesi gayet memnun edici fakat ülkemizde biraz daha revaçta olması kanaatindeyim devlet büyüklerimiz yardımcı olmasını bekliyoruz.”
K6	“Bu sporu bulanlar iyi bir şey yapmış fakat, yarışmacı ruh yerine kişilerin psikolojik veya sosyal hayata tutunmaya yönelik çalışmalar olması lazım. Devletin bu tür kurumlara yardımcı olması lazım. “
K7	“Gayet güzel bir spor engel durumu da önemli tabii ama katılmalarını tavsiye ederim.”
K8	“Mutlaka her ilde her yerde olması lazım her engelli bireyin katılması gerektiğini düşünüyorum fakat biz her engele rağmen buralara geliyoruz gerekli mercilerinde bize yardımcı olmaları gerektiğini düşünüyorum.”
K9	“Engelli bireylerin bu branşla uğraşması gerektiğini düşünüyorum. Herkes gelsin.”
K10	“Engelli bireylerin kendilerini sosyal hayatın içine atmaları gerekiyor çünkü hayat ne olursa olsun devam ediyor bu adımı da bu spora atarak başlayabilirler.”
K11	“Böyle bir branşı internette görmüştüm ben de yapabilir miyim diye düşünmüştüm bana da nasip oldu güzel anılar paylaştım çok da hoşuma gitti insanların spor yapması gerekli bence.”
K12	“Engelli bireylerin kendilerini kanıtlama fırsatı sunuyor gayet iyi bir çalışma devam etmesi gerektiğini düşünüyorum fakat gerekli mercilerin ellerinden gelenleri yaptığını düşünmüyorum.”
K13	“Engelliler bu sporu yapmalı veya herhangi bir spor yapmalı çünkü engellilik hem fiziki hem psikolojik hem de sosyal bir durumdur ve spor hepsine iyi geliyor.”

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların tamamının oturarak voleybolun faydalı ve yaygınlaştırılmasında olduğu konusunda hem fikir olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Oturarak voleybol branşı kişilerin belirttiği gibi mutlu olduğu, sosyalleştiği, fiziksel ve zihinsel olarak kendilerini iyi hissettiği bir branştır. (Martin, 2012) Yaptığı çalışmada dediği gibi zihinsel hazırlık ve zihinsel becerilerin geliştirilerek paralimpik sporcuların performanslarındaki olumlu yönde yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Engelli bireylerin toplumdan soyutlanmasının önüne geçilebilmesi hatta onların toplumda önemli bölümlere gelebilmesinin en önemli paydalardan biri spordur. Kendilerini keşfedip evde zaman geçirmek yerine kendi sağlık durumlarını iyi olma haline katkı sağlaması ve en önemlisi mental sağlıkları için spor branşlarına başvurmaları sağlanmalıdır. Katılımcılar, şans eseri bu branşı duymalarına rağmen severek devam etmekte. Yapılan araştırmalarla da spor ile uğraşmanın engelli bireylerin sosyalleşmelerini, kişilik gelişimini ve özgüven duygusunu arttırdığını (Graham ve Reid 2000; Guidetti ve ark 2009; Wiśniowska ve ark., 2012) belirterek de bulgularımızı desteklemiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu vücutları el verdikçe devam ettirmek istemektedir. Spor sayesinde çevre ile iletişim kuran engelli, paylaşma ve özgüven duygularının da gelişeceği rehabiliteler ile sosyal bir tedavi halini alabilir (Kabasakal, 2007).

(Hazar ve Şenbakar (2020) yapmış oldukları çalışmada ise Beden Eğitimi ve Spor yüksek okulu öğrencilerinde spora katılım yılı arttıkça katılımcıların yaşam tatmin düzeylerinde bir artış olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Başka bir çalışmada (Vatansever ve ark., (2015) tarafından orta yaşlılar üzerine yapılan bir çalışmada cinsiyetler arasında yaşam kalitesi alt boyutlarında anlamlı bir farkın olmadığını belirtmişlerdir. Yapılan çalışmada Oturarak Voleybolun engellilere fiziksel, sosyal, duygusal anlamda birçok katkıda bulunduğunu açıkça belli etmişlerdir. Bedensel engelli bireyler açısından yaşamlarını sürdürürken etkileşim içinde oldukları gruplarda kendilerini özgürce ifade edebilmek, önemli bir uyum göstergesidir. (Çıkrıkçı, 2020). (Demir, 2018) Yapmış olduğu çalışmada voleybol sporunun fiziksel, sosyal ve psikolojik kapasitelerini zorlayıcı bir mücadece spor olduğunu söylemektedir. Kişilerin bulunduğu zor durumdan onlara yeni bir kimlik kazandırmış ve bu onların hayat doyumu açısından olumlu yönde ilerlemiştir. (Pedišić ve ark., (2014) üniversite öğrencilerinde fiziksel aktivitenin özel alanları ile sağlıkla ilgili yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmalarında; fiziksel aktivite ile sağlıkla ilgili yaşam kalitesi arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Ayakta voleyboldan bir diğer farkı da oturarak voleybolda servis engellemeye izin verilmesidir. Bu nedenle oturarak voleybol, her iki takımın da hızlı hareketlerini içeren dinamik ve hareketli bir spordur (World Para Volley, 2017). 2009 Avrupa Paravolley Şampiyonasına katılan sporcuların oturur pozisyonda erişme yükseklikleri ile servis performansları arasındaki ilişki incelendiğinde, erişme yüksekliği arttıkça servis performansının arttığı bulunmuştur (Molik vd., 2017). Çalışma özel gereksinimli bireylerde fiziksel açıdan katkıda bulunduğunu göstermektedir. Özellikle bedensel engellilerde hem günlük yaşantılarında hem de sağlık durumlarının ileriye gitme bakımından olumlu olmuştur. Literatürde de görüldüğü üzere spor yapan engelli bireyler ile yapmayanlar arasında anlamlı boyutta farklılık görülmüştür. Çalışmamızın sonuçlarında da net bir şekilde belli ediyor ki engelli bireylerin yaşam kalitelerini etkileyen bir etken olduğu ortaya konmuştur. Bu bağlamda çalışma, oturarak voleybol oynayan sporcular üzerine yeterli çalışma olmamasından kaynaklı literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akdenk, Ađaođlus.A., İmamoğlu O. (1997) Türkiye’de Engelliler İçin Uygulamalı Spor Eğitimi Modeli,Antalya Uluslararası Engellilerde Spor Eğitim Sempozyumu,(179-191), Antalya.
- Atay, M. (1995). Engelli Bireylerin Benlik Gelişiminde Spor Etkinliklerinin Önemi. Antalya Uluslararası Engellilerde Spor Sempozyumu Bildiri Kitabı. T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları. Yayın No: 1997/1. Ankara. S.98.
- Bender, W. N., Vail, C. O., & Scott, K. (1995). Teacher’s attitude increased mainstreaming: implementing effective instruction for students with learning disabilities. *Journal Of Learning Disabilities*, 28, 87-94
- Bruininks R.H. (1974). Physical and motor development of disabled persons (Ed:N.R. Ellis) International Review of Research in Mental Retardation. (7)209-261.
- ıkırıkı, N. (2020). Ön-Ergenlerde Motivasyonel Faktörler ile Sosyal Hayata Entegrasyon Bileşenleri Arasındaki İlişkide Kendini Toparlama Gücünün Aracı ve Etkileşimsel Rollerinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon Üniversitesi, Trabzon.
- Demir, G. T., İlhan, E. L., Ciciođlu, H. I., & Serkan, K. (2017). Headmaster and teacher opinions for special olympics young athletes program. *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport/Science, Movement and Health*, 17(2), 302-311.
- Demir, Y. K. (2018). Statik germe uygulamalarının voleybol oyuncularının dikey sıçrama çeviklik ve sürat performansına olan akut etkileri. (Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hareket ve Antrenman Bilimleri Anabilim Dalı, Kırıkkale.
- Dođan, B. (2004). *Spor sosyolojisi ve uygulamalı spor sosyolojisine giriş*, İzmir, Meta Basım, S. 54.
- Dünya Sağlık Örgütü. “Engellilik İlgili 10 Gerçek” <https://www.who.int/news-room/facts-in-pictures/detail/disabilities>, Son erişim tarihi: 09.03.2023).
- Ergun, N. (2008). Ortopedik Özürlüler Aile Eğitim Rehberi, Ankara: T.C.Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları.
- Genç H, Ghazwan Ka, Kılınçarslan G, (2018). Comparison of physical fitness of turkish and iraqi sedentary boys. *Turk J Sport Exe*, 20(3), 344- 347.
- Groff, D.G., Lundberg, N.R., Zabriskie, R.B. (2009). Influence of adapted sport on quality of life: perceptions of athletes with cerebral palsy. *Disabil Rehabil.* 31(4),318-26.
- Gül, M., & Küükibiş, H. F. (2018). Research on the sport high school and other high school students attitude towards physical activities and levels of satisfaction with life. *International Journal Of Progressive Education*, 14(6), 132–137.
- Hazar, K., & Senbakar, K. (2020). The Relationship between exercise addiction and satisfaction with life in physical education and sport department students. *Asian Journal Of Education And Training*, 6(1), 12-17.
- Afacan, I. M. (2022). Zihinsel hazır oluş ile skor arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi: gümüş ligi oturarak voleybol milli takım örneği. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6. Akademik Spor Araştırmaları Kongresi Özel Sayısı, 106-116. DOI: 10.38021/asbid.1203618

- Kabasakal K. (2007). *Zihinsel engellilik, zihinsel, ruhsal, duygusal engellilik*. Lokomotif Medya, Ünimat Ofset Matbaası, Konya.
- Kalbli, K. (2007). "Comparative Study on The Serves Of Volleyball And Sitting Volleyball Games", Semmelweis University Faculty Of Physical Education And Sport Sciences, Hungary, 12th Annual Congress Of The Ecss, 11–14 July Jyvaskyla Finland.
- Kınalı, G. (2003). *Zihin engellilerde beden- resim- müzik eğitimi*. A. Kulaksızoğlu (ed), Farklı Gelişen Çocuklar (s.244). İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Martin, J. (2012). Mental preparation for the 2014 winter paralympic games. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 22(1), 70-73.
- Molik, B., Morgulec-Adamowicz, N., Marszalek, J., Kosmol, A., Rutkowska, I., Jakubicka, A., Kaliszewska, E., Kozłowski, R., Kurowska, M., & Ploch, E. (2017). Evaluation of game performance in elite male sitting volleyball players. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 34(2), 104-124.
- Murphy, N.A., Carbone, P.S. (2008) Promoting the participation of children with disabilities in sports, recreation, and physical activities. *Pediatrics*, 121 (5), 1057- 1061.
- Özer, D. S. (2013). *Engelliler için beden eğitimi ve spor*. (4. Baskı). Nobel Akademik.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel Araştırma Ve Değerlendirme Yöntemleri [Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice] (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Pegem Akademi: Ankara.
- Pedišić, Ž., Rakovac, M., Titze, S., Jurakić, D., & Oja, P. (2014). Domain-Specific physical activity and health-related quality of life in university students. *European Journal of Sport Science*, 14(5), 492-499.
- Savucu Y, Sirmen B, İnal S, Karahan İ, Erdemir İ. (2006). Zihinsel engelli bireylerde basketbol antrenmanının fiziksel uygunluk üzerine etkilerinin belirlenmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 20 (2), 105–113.
- Şahin, İ. N. & Kamuk, Y. U. (2020). Paravolley’de servis performansının müsabaka başarısına etkisinin incelenmesi. *Journal of Global Sport and Education Research*, 3 (1) , 1-10 .
- Türkiye Milli Paralimpik Komitesi <http://www.tmpk.org.tr/paralimpik-sporlar/voleybol/> Son erişim tarihi: 09.03.2023).
- Vatansever, Ş., Ölçücü B., Özcan G., & Çelik, A. (2015). Orta yaşlılarda fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi ilişkisi. *The Journal Of International Education Science*, 2(2), 63-73.
- Veysel, T., & Birol, S. Ş. (2017). Bedensel engelli sporcuların problem çözme becerilerinin karar verme stillerine olan etkisinin belirlenmesi. *Journal Of International Social Research*, 10(49).
- Wiemeyer, J., Deutsch, J., Malone, L. A., Rowland, J. L., Swartz, M. C., Xiong, J., & Zhang, F. F. (2015). Recommendations for the optimal design of exergame interventions for persons with disabilities: Challenges, best practices, and future research. *Games for health journal*, 4(1), 58-62.
- World ParaVolley. (2017). Official Sitting Volleyball Rules 2017–2020
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel çalışma yöntemleri*. Ankara:Seçkin Yayınları.